

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОГО ЖІНОЧОГО
МОВЛЕННЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ**

Студентки групи Яп 05-21
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми: Японська мова,
література та переклад, західноєвропейська
мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша –
японська
Маньківської Катерини Олександрівни

Науковий керівник:
Клепак Анастасія Валеріївна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ І УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
1.1 Історичний контекст виникнення жіночого мовлення.....	6
1.2 Загальна характеристика засобів вираження жіночого мовлення... 	11
1.3 Нетипові випадки використання гендерного мовлення.....	18
Висновки до Розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНЕ ЖІНОЧЕ МОВЛЕННЯ В ЗМІ	22
2.1 Дослідження сучасного жіночого мовлення на прикладі реаліті-шоу “Terrace House” (2019-2020).....	22
2.2 Аналіз арсеналу мовленнєвих засобів героїнь програми “Terrace House”	23
Висновки до Розділу 2.....	27
ВИСНОВКИ	28
АНОТАЦІЯ 要約.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	32

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ І УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Жін. – жіноче мовлення

Чол. – чоловіче мовлення

Нейтр. – гендерно-нейтральне мовлення

ВСТУП

Японська мова вважається глибоко гендерно-дистинктивною. Відмінності між жіночим і чоловічим мовленням у японській мові прослідковуються не лише на лексичному, але й на синтаксичному та просодичному рівнях мови і відіграють вагомую роль у соціальних взаємодіях носіїв. Зокрема, доцентка кафедри культурної та соціальної антропології Стенфордського університету М. Іноуе (2002) зауважує: “...жіноче мовлення – це важлива культурна категорія і неоминний аспект практичного соціального пізнання в сучасній Японії” (с. 392).

Дослідження науковців щодо впливу екстралінгвістичних чинників на національні мови почалися у середині двадцятого століття. Саме тоді в роботах лінгвістів з'явилися перші припущення про те, що стать людини є фактором, який варто враховувати під час аналізу мовних явищ. У шістдесятих роках двадцятого століття в соціології виник новий термін “гендер” на позначення соціокультурної, а не біологічної статі. У своїй статті “Роль гендерної лінгвістики у навчанні та вдосконаленні навиків перекладу” В. Греков (2017) дає таке визначення цьому поняттю: “Соціокультурна стать – сукупність соціальних норм, очікувань, реакцій та цінностей, що формують окремі аспекти та риси особистості” (с. 241). Однією з фундаторів у дослідженні гендерної лінгвістики стала Р. Лакофф, яка у статті “Мова та становище жінки” (1973) порушила питання особливостей жіночого мовлення в англійській мові та репрезентації жінок у мовному дискурсі. Робота науковиці розкрила низку неочевидних проблем і стала відкриттям для академічної спільноти, проте не оминула й обґрунтованої критики, оскільки деяким спостереженням бракувало доказової аргументації.

Тема жіночого мовлення є популярною серед японських дослідників. Зокрема, великий внесок у розвиток гендерної лінгвістики зробили К. Такахара (2002), М. Хірамото-Сандерс (2002), Р. Іде (1998), Т. Терада (1998), С. Іде (1982), М. Накамура (2014), Ш. Окамото (2003, 2013), Дж. Шібамото (1987) та інші. Одну з найбільш вичерпних характеристик жіночого мовлення в японській мові подала К. Такахара у статті “Патерни жіночого мовлення в японській мові” (2002). Серед вітчизняних

науковців, які працювали з темою гендеру в лінгвістиці, культурології, соціології та суміжних царинах, варто відзначити праці І. Шепельської (2016), І. Святненко (2017), Г. Тихоновської (2012). За останні п'ятдесят років було досліджено лексичні, синтаксичні та просодичні засоби вираження жіночого мовлення в японській мові.

Вибір цієї теми зумовлений багатогранністю особливостей жіночого мовлення і беззаперечною необхідністю досліджень гендерного аспекту японської мови задля більш глибокого пізнання міжособистісної комунікації.

Актуальність цієї роботи полягає в тому, що гендерне мовлення є невід'ємною частиною спілкування між носіями японської мови. Від доречності використання мовних одиниць, притаманних дискурсу представникам одного з гендерів, залежить те, як сприймається мовець.

Мета роботи полягає в тому, щоб з'ясувати особливості функціонування сучасного жіночого мовлення в японській мові.

Завдання роботи:

- проаналізувати історичний контекст виникнення жіночого мовлення; визначити загальні характеристики жіночого мовлення; з'ясувати нетипові випадки використання гендерного мовлення; проаналізувати сучасне жіноче мовлення в ЗМІ.

Об'єктом дослідження є жіноче мовлення в японській мові.

Предметом дослідження є особливості функціонування сучасного жіночого мовлення в японській мові.

Методи:

- логіко-зіставний (у аналізі тез, висловлених науковцями)
- зіставний (у порівнянні тенденцій використання мовних одиниць)

Наукова новизна роботи полягає в удосконаленні знань щодо функціонування сучасного жіночого мовлення в японській мові.

Практичне значення роботи визначається застосуванням набутих даних щодо одиниць жіночого мовлення у викладанні японської мови студентам, для яких японська не є рідною мовою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЖІНОЧОГО МОВЛЕННЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1 Історичний контекст виникнення жіночого мовлення

Вивчення мови поза історичним контекстом є неможливим. Особливості світосприйняття різняться від країни до країни, і це необхідно враховувати, аналізуючи мовні моделі. Саме розуміння соціокультурних аспектів, що є невід’ємною частиною самовизначення носіїв мови, сприяє більш глибокому пізнанню мовних явищ суспільства.

Деякий час дослідники в японській мові надавали перевагу гіпотезі природності 女性語 (*joseigo*), тобто жіночого мовлення. Іншими словами, активно просувалася думка про те, що особливості жіночого мовлення зумовлені не тенденціями гендерної соціалізації та примусового “перекроєння” мовленнєвих патернів, а природою: жінки споконвіків схильні розмовляти з використанням одних граматичних конструкцій та лексичних одиниць, а чоловіки – інших. Однак згідно з сучасними дослідженнями, існування гендерних відмінностей у мовленні японців почасти можна пояснити історичними передумовами (Накамура, 2014).

Формування гендерно-рольових особливостей японського соціуму, якими ми знаємо їх сьогодні, почалося з поширенням конфуціанства на теренах Японії. Конфуцій вірив у те, що сімейні ритуали мають велике значення для гармонійного існування суспільства. Його послідовники наголошували на важливості протиставлення жінок чоловікам, подібно до категорій “їнь” та “янь”, де жіноче втілення, “їнь”, асоціювалося з м’якістю, поступливістю, спокоєм, у той час як чоловіче “янь” – денотувало наполегливість, домінантність і силу (Святненко, 2016). Розподіл на такі полярності вважався винятково природним, а не штучно винайденим феноменом, який визначав призначення представників чоловічої чи жіночої статі. Лагідність і поступливість, якими ніби-то були наділені жінки, мали практичне застосування лише в побутових питаннях, а тому чоловіки отримали панівний статус у суспільстві. Жінки не мали права брати участь у державних справах і присвячували

своє життя хатній праці, народженню та вихованню дітей. Статус жінки в шлюбі прирівнювався до стану наложниці, і ставлення членів родини залежало від того, чи змогла господиня народити хлопчика-спадкоємця. За конфуціанством, “чоловіки могли вимагати розлучення своїх дружин за наявності будь-якої із семи підстав, які включали: безпліддя, ревності та балакучість...” (Святненко, 2016, с. 21). Повторний шлюб для жінок, що жили в конфуціанських реаліях, не був передбачений. Деяким бездітним вдовицям навіть рекомендувалося вчинити самогубство.

Становище японських жінок, зокрема, відображене в традиційних прислів'ях. Сторм у своїй роботі “Жінки в японських прислів'ях” (1992) здійснив аналіз 817 популярних стійких виразів щодо жінок в японській мові і зробив висновок, що серед зазначеної кількості прислів'їв 331 одиниця мала суто негативне значення, і лише 29 – позитивне. До прикладу можна навести такі вислови, що широко використовувалися в довоєнні часи:

- “男尊女卑” /danson johi/ До чоловіків ставляться з повагою, з жінками поводяться як з нижчими від себе;
- “女人に賢人なし” /nyonin ni kenjin nashi/ Мудрих жінок немає;
- “女は魔物” /onna wa mamono/ Жінки – зло;
- “女三人寄れば姦しい” /onna sannin yoreba kashimashii/ Коли три жінки збираються разом, стає шумно (Сторм, 1992).

Цікаво, що у феодальній Японії, незважаючи на низку суттєвих обмежень, японки повністю контролювали сімейний бюджет і приймали більшість пов'язаних із фінансами рішень. На це вказує таке прислів'я:

- “かかあ天下” (Kakaadenka) Господарство, яким керує жінка.

Задля контролю над поведінкою, манерами та етикетом, мовленням жінок у період Едо (1603-1867) уряд Японії ініціював видання освітніх трактатів, що містили

вказівки щодо того, як мали поводитися тогочасні леді. Зокрема, відомими є “Fujin Yashinaigusa” (“Книга для виховання жінок”, 1689), та “Onna Choohooki” (“Ручний словник жіночого етикету”, 1692) (Іде & Терада, 1998). У подібних книгах возвеличувався певний тип жіночого мовлення, пізніше названий 女房言葉 /nyoobo-kotoba/, або “мовлення придворних дам”.

Спочатку придворні дами проживали в палаці, і чи не єдиним їхнім обов'язком було забезпечення освіти для дітей аристократів. Проте у період Сенгоку (1490-1568), коли часто спалахували громадянські війни, а династія зіткнулася з великою фінансовою кризою, обов'язки придворних дам суттєво розширилися. Вони стали здійснювати контроль за бухгалтерським обліком та вирішувати кадрові питання династії, чим значно підвищили свій соціальний статус. Вважається, що придворні жінки ефективно запобігли загибелі династії своїми фінансовими та політичними навичками управління (Іде & Терада, 1998). Для *nyoobo-kotoba* є характерними такі особливості:

- Скорочення останнього(-ix) складу(-iv) вихідного слова: “う” /u/ замість “うなぎ” /unagi/ (вугор), “かぼ” /kabo/ замість “南瓜” /kabocha/ (гарбуз) (Іде & Терада, 1998).
- Повторення початкового(-их) складу(-iv) стандартного слова і видалення решти: “ささ” /sasa/ замість “酒” /sake/ (рисове вино), “するする” /surusuru/ замість “するめ” /surume/ (сушена каракатиця) (Іде & Терада, 1998).
- Додавання префікса “お” /o-/ до скороченої форми слова: “おさつ” /osatsu/ замість “さつまいも” /satsumaimo/ (солодка картопля), “おみや” /omiya/ замість “土産” /miyage/ (сувенір) (Іде & Терада, 1998).
- Додавання суфікса “もじ” /-moji/, що означає “слово”, до початкових одного або двох складів слова: “あもじ” /amoji/ замість “姉” /ane/ (старша сестра), “し

やもじ” /shamoji/ замість “しゃくし” /shakushi/ (дерев’яна лопатка для рису) (Іде & Терада, 1998).

У сучасній японській мові риси *nyoobo-kotoba* зазвичай асоціюються з елегантністю та жіночністю. Однак з плином часу деякі слова *nyoobo-kotoba*, зрештою, проникли й у мовлення чоловіків. Багато лексичних одиниць, пов’язаних з їжею чи повсякденним життям, передавалися жінками крізь покоління і закріпилися в домашній сфері вжитку. Так, значна кількість слів *nyoobo-kotoba* використовується без прямої вказівки на гендерну відмінність, але все ще має відтінок того, що вона належить до жіночого мовлення. Наприклад, серед двох прикметників на позначення слова “смачний”, а саме “美味しい” /oishii/ та “美味しい” /umai/, “oishii”, що походить від *nyoobo-kotoba*, більше асоціюється з жіночними атрибутами, а “umai” – з чоловічим мовленням. Цікавим спостереженням є те, що вживання чоловіками слова “oishii” може надати їхньому мовленню відтінок посиленої ввічливості та м’якості – якостей, які мають цілком позитивну конотацію; і навпаки, коли жінки обирають слово “umai”, їхнє мовлення може сприйнятися реципієнтом як грубе або “занадто чоловіче” (Іде & Терада, 1998). З огляду на цю особливість можна зробити висновок, що арсенал чоловічого мовлення значно багатший на лексичні одиниці в порівнянні з жіночим.

Окамото (2013) зазначає, що 若者語 /wakamonogo/, або “молодіжна мова”, використовує процеси словотворення, подібні до тих, що притаманні *nyoobo-kotoba*. Зокрема, додавання суфіксів (“乙女チック” /otome-chikku/ – “дівчачий”), скорочення останніх складів (“ナビ” /nabi/ – “навігатор”), використання асоціацій до слів (“バーコード” /baakoodo/ – буквально “штрих-код”, у переносному значенні використовується на позначення чоловіків з рідким волоссям, схожим на штрих-код). Тим не менш, *wakamonogo* часто зазнає критики як неввічлива мова, повна недоліків.

Отже, певні мовленнєві моделі та лексичні одиниці можуть викликати різні (іноді суперечливі) реакції залежно від історичного контексту.

Прикладом цього явища також може слугувати метаморфози сприйняття суспільства мовлення школярок, або てよだわ言葉 /teyodawa kotoba/ (мовлення “teyo dawa”). Нова соціальна категорія “школярок” виникла після реставрації Мейджі, оскільки саме тоді були засновані перші середні школи – на той момент найвищий ступінь освіти для жінок. Вони враз привернули до себе увагу громадськості: зокрема, багато японських письменників, які займалися перекладом європейських художніх творів, сприйняли появу школярок у суспільному житті як можливість урізноманітнити власні переклади. Так, підбираючи японські альтернативи для мовленнєвих структур європейських жінок, митці припускали, що саме мовлення школярок може стати засобом їх вираження. Нова соціальна категорія незабаром перетворилася на символ японської модернізації, але за визнанням громадськості слідувало і прискіпливе ставлення до мовленнєвих особливостей молодих дівчат. Частки, якими була насичена мова школярок, зокрема “てよ” /teyo/, “だわ” /dawa/ та “のよ” /noyo/, оцінювали як нежіночні, вульгарні, немилозвучні і відносили до мови доньок самурайських родин нижчого рангу. Наприклад, письменник О. Койо (1994) висловив думку про те, що ці частки ніколи не поширяться серед дорослих жінок гідного походження, адже вони асоціювалися з “бідною” мовою. Інтелектуали та освітяни також розвинули цей наратив, зіткнувшись з випадками використання цих форм у розважальних кварталах і чайних (Іноуе, 2013).

Тим не менш, школярки відмовлялися позбуватися шкідливих, на думку суспільства, мовленнєвих звичок, а навпаки почали вживати “teyo dawa” дедалі більше в якості протесту проти загальноприйнятого стандарту жіночної мови. Як результат, “teyo dawa” проникло в літературні твори з героїнями школярками, що посилювало сприйняття незвичних закінчень як сучасних та молодіжних, і, можливо, вплинуло на мовлення жінок у реальному світі. Оцінка “teyo dawa” з боку суспільства змінилася з суто негативної на схвальну. Цей тип мовлення набув таких

характеристик, як увічливий, ніжний і вишуканий, оскільки він почав вживатися не тільки молодими дівчатими, а й літніми жінками середнього і вищого класів у Токіо, і став розглядатися як частина мовного стандарту (Окамото, 2013). Отже, ті самі мовні форми, які спочатку засуджувалися як невічливі, стали сприйматися більш позитивно.

1.2 Загальна характеристика засобів вираження жіночого мовлення

Жіночі мовленнєві практики не є однорідними, оскільки на мовний дискурс впливає велика кількість соціально-культурних факторів. Зокрема, комунікативна поведінка жінки може різнитися залежно від роду занять, освіти, віку, сімейного стану, соціального статусу, регіону проживання, життєвого досвіду та контекстуальних особливостей. Жіноче мовлення складно охарактеризувати та уніфікувати через його багатогранність. Дослідження вказують на те, що функції, норми та категорії жіночого мовлення можуть мати численні формулювання з огляду на конкретні випадки вживання (Такахара, 1991).

Тим не менш, завдяки науковим працям останніх десятиліть ученим вдалося об'єднати здобуті дані в загальну характеристику жіночого мовлення і виокремити лінгвістичні риси, які притаманні мовному дискурсу більшості жінок.

Зокрема, у своєму дослідженні гендерного мовлення науковиця Лакоф (1973) характеризує жіночий дискурс в англійській мові як м'який і ввічливий. За Лакоф, більшість жінок надають перевагу використанню питальних речень, здебільшого *tag-questions* (розділових запитань), замість стверджувальних. На думку дослідниці, жінки схильні до змістових перебільшень та вживання евфемізмів замість висловів, що можуть сприйнятися реципієнтом як асертивні. У жіночому мовленні рідко фігурують наказові речення, форми вираження впевненості, граматичні помилки та неточності.

Греков (2017) у своїй статті “Роль гендерної лінгвістики в навчанні та вдосконаленні навиків перекладу” подає подібну інформацію. До прикладу, дослідник зазначає, що жінки використовують імператив рідше, ніж чоловіки,

обираючи висловлення прохань у непрямій формі. Загалом мовленню жінок притаманні короткі, але поширені речення, насичені прикметниками і прислівниками; широкий спектр тропів та образних конструкцій, що надають мові більшої емоційної експресивності; велика кількість синонімів у різних частинах мови; використання складносурядних речень або підрядних речень порівняння та умови. Окрім цього, більшість оцінкових суджень жінок є позитивними, у той час як у чоловічій мові превалюють негативні оцінки.

Тихоновська (2012) приписує жіночому мовленню велику кількість вигуків, книжкових кліше, вставних слів, означень, обставин, доповнень, стилістично високих форм, часте використання знаків пунктуації та конструкції, де поєднуються два прислівника (“дуже гарно”, “набагато краще”). Також науковиця вказує на поширене вживання зменшувально-пестливих форм слів у жіночому мовленні.

Для жіночого мовлення в японській мові є характерним подібна до наведеної вище низка рис. У першу чергу, засоби вираження приналежності до гендерного мовлення присутні в на лексичному рівні японської мови. В японській мові залежно від гендеру мовця наявним є не лише застосування лексичних видозмін, а й повна заміна одного слова іншим. Отже, існують слова, які вживаються здебільшого лише чоловіками, у той час як для мовленнєвого арсеналу жінок передбачене використання інших слів. Наприклад, суто чоловічими словами і їхніми жіночими відповідниками можна назвати:

- “腹” /hara/ – “お腹” /onaka/ (живіт);
- “漬け物” /tsukemono/ – “お香香” /okookoo/ (соління);
- “水” /mizu/ – “お冷” /ohiya/ (вода);
- “食う” /kuu/ – “食べる” /taberu/ (їсти);
- “死ぬ” /shinu/ – “亡くなる” /nakunaru/ (помирати) (Шібамото, 1987).

У цих прикладах наявні дві типові риси жіночого мовлення: схильність до евфемізмів (“shinu” – помирати, “nakunaru” – дослівно “зникати”) та використання 美

化語 /bikago/. *Bikago*, або гоноративні префікси, як правило, виражаються префіксами “お” /o/ або “ご” /go/ і використовуються для посилення ввічливої конотації іменників (Іде, 1982).

У жіночому і чоловічому мовленнях спостерігаються розбіжності використання займенників першої та другої осіб. Винятково жіночими займенники першої особи однини є “あたし” /atashi/, “あたくし” /atakushi/, “あたい” /atai/, де “atakushi” має формальну конотацію, “atai” – неформальну, а “atashi” – змішану (просте і неформальне мовлення). У чоловічому мовленні переважають займенники “僕” (boku), “俺” (ore), “わし” (washi), “吾輩” (wagahai), де “washi” здебільшого зустрічається в мовленні літніх чоловіків, “wagahai” – застаріла форма. Існують займенники, які можуть використовуватися, як чоловіками, так і жінками, задля зміщення акценту з гендерних відмінностей на нейтральність дискурсу (Шібамото, 1987).

Стосовно займенників другої особи однини, Шібамото (1987) зауважує, що незважаючи на те, що певні займенники вживаються винятково чоловіками “君” /kimi/, “貴様” /kisama/, “てめえ” temee/, винятково жіночих займенників не існує. “あなた” /anata/ та “お前” /omae/ притаманні дискурсу представників обох гендерів, однак мають розбіжності в особливостях використання. Дослідниця наводить приклад розмови між дружиною і чоловіком, де жінка звертається до свого партнера, використовуючи “anata”, а чоловік вживає слово “omae”, яке в стандартній японській мові має відтінок зневаги до співрозмовника. Шібамото пов’язує цю особливість з нерівністю в стосунках подружньої пари і додає, що “anata” може використовуватися чоловіками по відношенню до інших людей для демонстрації соціальної відстані між мовцями, а жінки іноді вживають “omae” в якості звертання до дітей або домашніх тварин. До того ж, Шібамото зазначає, що відмінності в гендерному мовленні

простежуються в побудові звертань. Зокрема, у своїй статті науковиця посилається на дослідження, у ході якого було проведено низку інтерв'ю з японськими подружніми парами. Дослідники з'ясували, що жінки здебільшого звертаються до своїх чоловіків за іменем з використанням увічливого суфіксу “さん” /san/, натомість чоловіки уникають вживання ввічливих суфіксів (Шібамото, 1987).

Іншим аспектом жіночого мовлення є синтаксичні та морфологічні особливості. Такахара (1991) наводить приклади реченнєвих структур у рамках трьох форм мовлення в японській мові: гендерно-нейтральної (формальної), жіночої та чоловічої (неформальної). За формальною побудовою речення важко розпізнати гендер мовця, у той час як неформальне мовлення має дистинктивні відмінності залежно від гендеру особи. У своїй статті Такахара розглядає речення з використанням дієслів, な-形容詞 /na-keiyoooshi/ та い-形容詞 /i-keiyoushi/ прикметників. Однією з характерних рис синтаксису *joseigo* є використання модально-експресивних часток, найбільш уживанішими з яких є “ね” /ne/, “の” /no/, “よ” /yo/, “わ” /wa/ та їхні комбінації. Наприклад:

- “Я повертаюся”: “私は帰ります” (/watashi wa kaerimasu/ – нейтр.); “私帰るわ” (/watashi kaeru wa/ – жін.); “僕帰る” (/boku kaeru/ – чол.);
- “Я пригощу обідом”: “昼ご飯をおごります” (/hirugohan wo ogorimasu/ – нейтр.); “お昼おごるわよ” (/ohiru ogoru wa yo/ – жін.); “昼ご飯おごるよ” (/hirugohan ogoru yo/ – чол.) (Такахара, 1991).

Модально-експресивна частка “но” в стандартній японській мові здебільшого виконує емпатичну функцію, проте в жіночому мовленні ця частка інтерпретується як “маркер” *joseigo* і її вживання часто спостерігається в реченнях, де немає потреби в змістовому наголосі:

- “Я купив(-ла) це”: “これを買いました” (/kore wo kaimashita/ – нейтр.); “これ買ったの” (/kore katta no/ – жін.); “これ買った” (/kore katta/ – чол.) (Такахара, 1991);
- “Я хочу відпочити”: “休みたいです” (/yasumitai desu/ – нейтр.); “休みたいの” (/yasumitai no/ – жін.); “休みたい” (/yasumitai/ – чол.) (Такахара, 1991).

При трансформуванні речень, у яких фігурують *i-keiyoushi*, як у жіночому, так і в чоловічому неформальному мовленні спостерігається опущення частки “です” /desu/; натомість основна відмінність полягає в тому, що жіночі варіанти речення більш насичені частками та їхніми комбінаціями. У чоловічому мовленні рідко зустрічаються поєднання часток:

- “(Це) дорого”: “高いですよ” (/takai desu yo/ – нейтр.); “高いわよ” (/takai wa yo/ – жін.); “高いよ” (/takai yo/ – чол.) (Такахара, 1991).

У випадку застосування речень з *na-keiyoooshi*, лише в жіночому мовленні виникає редукування частки “desu”, у чоловічому – “desu” змінюється на “da”:

- “(Це) проблематично”: “面倒です” (/mendoo desu/ – нейтр.); “面倒ね” (/mendoo ne/ – жін.); “面倒だね” (/mendoo da ne/ – чол.) (Такахара, 1991).

Однак якщо до прикметника додається частка “wa”, то в *joseigo* також з’являється “da”:

- “(Це) нудно”: “退屈です” (/taikutsu desu/ – нейтр.); “退屈だわ” (/taikutsu da wa/ – жін.); “退屈だ” (/taikutsu da/ – чол.) (Такахара, 1991).

Такахара (1991) зауважує, що модально-експресивна частка “wa” була запозичена жінками з чоловічого мовлення і тому “wa” досі присутня в мовному дискурсі чоловіків, особливо в регіональних діалектах Осака.

У питальних речення гендерні відмінності виражаються в тому, що чоловіки часто приєднують частку “か” /ka/ до останнього слова в реченні, у той час як жінки надають перевагу опущенню цієї частки:

- “Що тобі подобається?": “どれがいいですか” (/dore ga ii desu ka/ – нейтр.); “どれがいい?” (/dore ga ii/ – жін.); “どれがいいか?” (/dore ga ii ka/ – чол.) (Такахара, 1991).

Також у неформальному мовленні аналог чоловічих питальних слів “だろ” /darou/ та “かな” /ka na/ представлений словом “かしら” /kashira/, яке походить від заперечної форми слова “знати” – “知らない” /shiranai/:

- “Чи (це) гарно?": “きれいでしょうか” (/kirei deshou ka/ – нейтр.); “きれいかしら?” (/kirei kashira/ – жін.); “きれいだろ” або “きれいかな?” (/kirei darou ka/ або /kirei ka na/ – чол.) (Такахара, 1991).

Цікаво, що частка “な” /na/, згадана вище, не лише використовується мовцями для отримання підтвердження своїх слів, а й вважається чоловічим аналогом частовживаної жінками частки “ね” (Маккреді & Дейвіс, 2020).

До того ж, побудова імперативних речень також може вказувати на гендер мовця. Наприклад, у неформальному мовленні жінкам притаманне використання стандартних імперативних форм дієслів з закінченнями “て” /te/: “見て” (/mite/ – “поглянь”); “ないで” /naide/: “見ないで” (/minaide/ – “не дивись”); або форма “てちょうだい” /te choudai/: “見てちょうだい” (/mite choudai/ – “поглянь”). У чоловічому ж мовленні з’являються інші форми: “見ろ” (/miro/ – “поглянь”); “見るな” (/miru na/ – “не дивись”) (Такахара, 1991).

Крім синтаксичних, морфологічних і лексичних відмінностей, спостерігаються відмінності й у просодичних мовленнєвих структурах жінок і чоловіків. Корольова та

Сивокінь (2015) зауважують, що у сучасній лінгвістиці ряд авторів використовують поняття “просодія” та “інтонація” як синонімічні, хоча наразі не існує загальновизнаного підходу до їх диференціації. У цій роботі ми розглядатимемо інтонацію як комплекс просодичних елементів, а не суто окреме поняття.

В японській мові мовці застосовують широкий спектр інтонацій. Про це свідчить дослідження подане у статті Хірамото-Сандерс (2002), згідно з яким у питальних реченнях носії англійської мови демонструють плавний перехід інтонації з низької до підвищеної, у той час як у реченнях носіїв японської мови спостерігається різке підвищення інтонації на останніх словах речення. Дослідниця вказує на важливість аналізу просодичних особливостей мовлення, зокрема, для інтерпретації значення модально-експресивних часток японської мови. Наприклад, як було зазначено вище, частка “wa” вважається такою, що здебільшого вживається в жіночому мовленні, проте може використовуватися і чоловіками. Основною відмінністю в такому випадку буде застосування інтонації. Якщо розглянути початково гендерно-нейтральне стверджувальне речення “サンドイッチ食べるわ” (/sandoicchi taberu wa/ – “я з’їм сендвіч”), то залежно від того, буде інтонація підвищуватися чи знижуватися під кінець речення, можна визначити гендер мовця (жіночий і чоловічий відповідно) (Хірамото-Сандерс, 2002). Тобто жіночому мовленню притаманне підвищення інтонації з початку до кінця речення (Кітагава, 1977).

Андерсон, Хірамото та Уонг (2007) подібним чином подають інформацію щодо особливостей вживання в мовленні частки “ne” з огляду на тривалість вимови. Незважаючи на те, що Шібамото визначає цю частку як здебільшого жіночу, вищезазначені дослідники описують її як гендерно-нейтральну, оскільки вона, у порівнянні з часткою “wa”, часто зустрічається в чоловічому мовленні. Проте на просодичному рівні вживання “ne” буде відмінним. Так, було виявлено, що частка “ne”, застосована у жіночому мовленні, має довшу тривалість, ніж “ne” в чоловічому мовленні.

До того ж, Іноуе (2002) серед просодичних особливостей жіночого мовлення в японській мові відзначає тембр голосу. Науковиця зауважує, що зі зміною соціального статусу японських жінок в останні роки спостерігається зниження тембру їхнього голосу.

Отже, засоби вираження жіночого мовлення є наявними на лексичному, граматичному, морфологічному та просодичному рівнях і репрезентують широкий пласт мовленнєвих особливостей.

1.3 Нетипові випадки використання гендерного мовлення

Гендерне мовлення є одним із засобів вираження особистої ідентичності і часто, окрім безпосередньо гендеру, може вказувати на бажання мовця певним чином презентувати своє “я” в очах інших. Як результат, у деяких випадках представники одного гендеру надають перевагу використанню мовлення, яке суперечить стандартним тенденціям гендерного дискурсу.

Наприклад, Шепельська (2016) у своїй статті розглядає вживання гендерної лексики прихильниками японських молодіжних субкультур “FRUiTS” та “Visual kei”. Субкультура “FRUiTS” походить з однойменного модного журналу і характеризується яскравим одягом, різноманітним аксесуарів і жіночною мовою, оскільки переважна частина її цільової аудиторії – це молоді жінки та дівчата. Аби не порушувати специфіки субкультури, чоловіки, які вважають себе учасниками цієї спільноти, також обирають форми жіночого мовлення. До прикладу, вони схильні до використання гендерно-нейтрального займенника “watashi” або суто жіночого “atashi” замість чоловічих альтернативних варіантів для означення факту своєї приналежності до молодіжного угруповання. Подібним чином учасниці субкультури “Visual kei”, яка пов’язана з музичним жанром глем-рок і є протилежністю “FRUiTS” за стильовими особливостями, обирають чоловіче мовлення як основний мовний засіб самовираження.

Іншої площиною соціальних взаємодій, де можуть спостерігатися нестандартні варіанти використання гендерного мовлення, є професійне життя. Як уже було зазначено вище, більшість мовленнєвих стереотипів жіночого дискурсу була

сформована на основі гендерної ідеології. Але якщо раніше жінки знаходилися в залежному від чоловіків становищі, а їхні соціальні ролі були обмежені через недоступність освіти або дискримінацію за гендерним принципом, то у сучасному світі багато японок не лише працюють нарівні з чоловіками, а й займають посади, які передбачають взаємодії з підлеглими чоловічої статі. Такий новий вид взаємодій ставить перед сучасною жінкою специфічну дилему: оскільки високі посади вимагають певний рівень доміантної поведінки, то посадовиця має адаптувати власне мовлення до більш асертивного реєстру, але водночас не може викреслити жіночі форми, адже тоді вона не буде сприйматися як “хороша” жінка (Акіба Рейнольдс, 1990). Єдиним фактичним вирішенням цієї проблеми, очевидно, є акт дефемінізації мовлення, тобто використання жінками осмисленої комбінації чоловічих та жіночих форм. Так, наприклад, Акіба Рейнольдс (1990) розглядає конкретний випадок дефемінізації мовлення серед шкільних педагогів. Дослідниця зазначає, що у шкільному середовищі вчительки мають поєднувати дружелюбність та заохочення, які можуть бути виражені за допомогою засобів *joseigo*, з владністю та авторитетністю, тобто рисами, які підсилюються використанням чоловічого неформального мовлення. Унаслідок цього педагоги здебільшого дотримуються стратегії чергування типів мовлення. Така комунікативна поведінка освітянок зазнає критики з боку директорів шкіл та батьків, які вважають, що вживаючи чоловіче мовлення під час навчання, вчительки демонструють неприйнятні для жінок манери. Але водночас самі учениці схвально висловлюються щодо такого мовленнєвого вибору педагогів.

Причиною цьому можуть слугувати мовленнєві тенденції, притаманні сучасному молодому поколінню жінок у Японії. Акіба Рейнольдс (1990) зауважує, що останнім часом усе більше старшокласниць надає перевагу використанню чоловічого займенника “*boku*”. Свій вибір дівчата пояснюють тим, що “вони не можуть змагатися з хлопцями на уроках, у іграх чи сварках, використовуючи займенник *watashi*” (Акіба Рейнольдс, 1990, с. 140). Тим не менш, оскільки школярки розуміють, що вживання чоловічого мовлення є неприйнятним поза школою, у інших соціальних середовищах вони дотримуються правил *joseigo*.

Акіба Рейнольдс посилається на дослідження, у ході якого неформальна розмова десяти студенток університету віком від вісімнадцяти до двадцяти років була записана на диктофон і проаналізована з огляду на співвідношення нейтральних, жіночих та чоловічих форм. У результаті, було виявлено, що 68.8% від загальної кількості граматичних конструкцій, використаних учасницями дослідження, належали до нейтрального мовлення, 18.8% – до чоловічого і лише 12.3% – до жіночого. Окрім граматичних конструкцій, студентками була використана вульгарна лексика, що притаманна чоловічому дискурсу: “あいつ” (/aitsu/ – “той хлопець”), “馬鹿野郎” (/baka yaroo/ – “дурень”), “でかい” (/dekai/ – “величезний”), “食う” (/kuu/ – “їсти”), “やばい” (/yabai/ – “жахливий”), “やつ” (/yatsu/ – “та людина/річ”) (Окамото, 2012).

Дані, наведені вище, ілюструють проблему невідповідності сучасного жіночого мовлення молоді стандартним правилам *joseigo*. Визначення нежіночних форм мовлення жінок девіантними сприяє маргіналізації значень, які жінки вкладають у певні мовні практики (Акіба Рейнольдс, 1990). На нашу думку, це явище є маркером необхідності розширення поняття *joseigo*.

Висновки до Розділу 1

У першому підрозділі першого розділу нами були описані історичні передумови виникнення жіночого мовлення в японській мові. Ми розглянули витoki сучасної гендерної культури крізь призму засад конфуціанства та охарактеризували вплив “мовлення придворних дам” (*nyoobo-kotoba*) та мовлення школярок (“*teyo dawa*”) на формування сучасної японської мови.

Другий підрозділ присвячений загальній характеристиці жіночого мовлення в японській мові. Ми систематизували засоби вираження *joseigo* в рамках лексичного, морфологічного, синтаксичного та просодичного рівнів мовної структури японської мови.

У третьому підрозділі викладені нетипові випадки вживання гендерного мовлення. Зокрема, нами були проаналізовані мовні комунікації учасників субкультур і розглянуті особливості використання жіночого мовлення в професійному та навчальному середовищах.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНЕ ЖІНОЧЕ МОВЛЕННЯ В ЗМІ

2.1 Дослідження сучасного жіночого мовлення на прикладі реаліті-шоу “Terrace House” (2019-2020)

Ще у своїй статті, датованій 1987 роком, Шібамото зазначала, що зображення жіночого мовлення в ЗМІ є проблематичним. Науковиця вказала на очевидну прогалину між тим, як висловлюються жінки в реальному світі і на теле-екранах. За Шібамото, героїням, що з'являлися в ефірі, заздалегідь надавався сценарій, де були передбачені усі репліки, які вони мали застосувати під час програми. Це унеможлиблювало поширення реальної жіночої мови і формувало хибне розуміння тогочасної мовленнєвої ситуації.

Водночас відносно нещодавне дослідження Сігал та Окамото (2003) вказало на недостатність якісної репрезентації *joseigo* в підручниках для вивчення японської мови. Сігал та Окамото висловили думку про те, що підручники не повною мірою ілюструють жіноче мовлення, а певні лінгвістичні варіанти, описані в них, можуть надати мові студентів неприродності, оскільки сучасна жіноча мова багато у чому відрізняється від загальноприйнятого стандарту.

Щоб дослідити, чи справді наявні невідповідності між природним мовленням жінок сьогодення і загальною класифікацією правил та особливостей, що приписуються йому науковцями, ми пропонуємо розглянути мовленнєві особливості героїнь реаліті-шоу “Terrace House”. Проведено аналіз на дванадцяти серіях п'ятого сезону шоу, які були відзняті впродовж 2019-2020 років.

Головною відмінністю “Terrace House” від інших франшиз такого жанру є те, що для героїв шоу не передбачається сценарій. У рамках шоу троє жінок і троє чоловіків оселяються у маєтку, де мають провести кілька місяців, для того, щоб знайти нових друзів або створити романтичні стосунки. Учасниками програми є шестеро молодих людей: ілюстраторка Каорі (28 років), актор Шьохей (26 років), модель та акторка Харука (24 роки), музикант Кенджі (31 рік), фітнес-тренерка Рісако (21 рік) та косультант у спортивному магазині Рука (20 років). Поведінка героїв і

репліки не корегуються знімальною групою чи сценаристами, тому глядач має змогу ознайомитися з “неприкрашеним” мовленням японської молоді в різних життєвих ситуаціях. Дослідження на основі подібного матеріалу є цінним, оскільки дозволяє зануритися у гендерно-зabarвлене мовне середовище і проаналізувати не тільки загальні мовленнєві особливості героїв, а й зміни в їхній комунікативній поведінці відповідно до різних соціальних ситуацій.

2.2 Аналіз арсеналу мовленнєвих засобів героїнь програми “Terrace House”

Аналіз мовлення героїнь реаліті-шоу був здійснений на основі дослідження вживаності гендерно-дистинктивних лексичних одиниць, що включають займенники першої особи однини, спеціальні слова, притаманні чоловічому та жіночому дискурсу, модально-експресивні частки та їхні комбінації. Результати спостереження за використанням займенників, зокрема, подані у Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Займенники першої особи однини

Найменування займенника	Кількість вживань в жіночому мовленні	Кількість вживань в чоловічому мовленні
私 /watashi/	25	2
僕 /boku/	0	12
俺 /ore/	1	11
あたし /atashi/	0	0
あたい /atai/	0	0

За таблицею, найбільш уживаним займенником серед героїнь є гендерно-нейтральний “watashi”, а займенники “atashi” та “atai”, що у класифікаціях подаються як жіночі, жодного разу не були використані учасницями за дванадцять серій сезону (близько сімнадцяти годин записаного матеріалу). Цей результат може пояснюватися

тим, що подібні займенники вказують на виразну жіночність мовчині, і цілком можливо, що ця якість не є частиною самоідентифікації героїнь програми.

Серед двох чоловічих займенників “boku” та “ore”, “ore” один раз зустрічається в мовленні наймолодшої з учасниць у такому контексті:

Рука: “俺行けるよ” /ore ikeru yo/ (Я готовий іти).

Рісако: “俺も行けるよ” /ore mo ikeru yo/ (І я “готовий”).

Ми припускаємо, що у цій ситуації Рісако жартівливо “відлунює” репліку Руки, оскільки сцена демонструє підготовку героїв до спільного побачення. До того ж, для мовлення Рісако характерне використання не лише займенника *watashi*, а й мови від третьої особи. Наприклад, фраза “りさこは好き” вжита Рісако може перекладатися як “мені подобається”. Жоден з учасників-чоловіків не говорить про себе від третьої особи.

Аналіз лексичного складу реплік учасників було здійснено на основі слів “でかい”, “やばい”, “うまい”, “おいしい”, “かっこいい”. Статистичні результати розміщені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Спеціальна лексика

Найменування лексичної одиниці	Кількість вживань в жіночому мовленні	Кількість вживань в чоловічому мовленні
でかい /dekai/	3	6
やばい /yabai/	14	8
美味しい /umai/	0	19
美味しい /oishii/	16	6
かっこいい /kakkoi/	5	0

Базуючись на даних, вказаних вище, можна зробити декілька висновків. По-перше, чоловічі лексеми не тільки спостерігаються у жіночому мовленні, а й можуть превалювати за частотою використання. Наприклад, слово “yabai” почергово використовується всіма героїнями, як у групових розмовах, так і в діалогах і складає більше 60% від загальної кількості випадків вживання. По-друге, цей аналіз свідчить про те, що сучасні жінки здебільшого уникають вживання слова “umai”, натомість надаючи перевагу більш м’якому “oishii”, що відповідає інформації, зазначеній у дослідженнях попередніх років. До того ж, цікавими є особливості вживання слова “kakkoii” (крутий/-а). Хоча ця лексема не занесена до класифікації типових мовленнєвих засобів жінок, у програмі вона жодного разу не звучить з вуст чоловіків. Це спостереження може слугувати матеріалом для подальших досліджень.

Найвагомішим, на нашу думку, є аналіз модально-експресивних часток, оскільки основні відмінності між жіночим та чоловічим мовленням зазвичай визначаються їхнім використанням. Так, у якості матеріалу дослідження було обрано шість часток та шість комбінацій.

Таблиця 2.3

Модально-експресивні частки

Найменування частки	Кількість вживань в жіночому мовленні	Кількість вживань в чоловічому мовленні
ね /ne/	325	250
よ /yo/	49	68
の /no/	110	53
わ /wa/	2	19
な /na/	13	14
かしら /kashira/	1	0

よね /yo ne/	108	43
よな /yo na/	2	0
のよ /no yo/	2	1
のね /no ne/	27	6
かな /ka na/	8	5
のかな /no ka na/	5	2

За допомогою таблиці, наведеної вище, можна припустити, що певні частки, які визначаються науковцями як жіночі, є маловживаними в жіночій мові сучасних молодих жінок. Наприклад, частка “kashira”, яка мала б превалювати в мові героїнь, фігурує в шоу лише один раз. Подібним чином частка “wa” використовується жінками лише двічі, хоча чоловіки активно вживають її в своєму мовленні, до того ж у звичайних контекстах, які не наголошують на проявах жіночності героїв. З чоловічих мовленнєвих засобів, учасниці шоу використовують частку “na” приблизно з такою ж частотою, що і чоловіки. Відповідно до класифікації, героїням шоу притаманне повторюване використання часток “ne”, “no” та “yo”, проте остання переважає у мовленні чоловіків. Стосовно комбінацій часток можна зробити висновок, що їхнє вживання дійсно є більш характерним для жіночого, аніж чоловічого дискурсу. Цікавим спостереженням є те, що навіть комбінації, які згідно з загальною класифікацією притаманні чоловічому дискурсу, превалюють у мовленні жінок (“ka na”, “no ka na”). Також незважаючи на те, що комбінація “yo na” містить у своєму складі чоловічу частку “na”, у шоу вона використовувалась винятково жінками.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі нами були проаналізовані патерни *joseigo* в сучасній японській мові на основі сучасного реаліті-шоу “Terrace House”. У першому підрозділі ми розглянули проблематику відображення жіночого мовлення в ЗМІ та окреслили хід дослідження.

У другому підрозділі була надана інформація стосовно лексичних одиниць, використаних героїнями шоу впродовж дванадцяти серій. Зокрема, зазначені лексичні одиниці були проаналізовані у рамках частотності вживання учасниками програми. Ми розглянули займенники першої особи однини, спеціальну лексику та модально-експресивні частки. Для того, щоб з'ясувати загальні тенденції використання гендерного мовлення, ми співставили вживані жінками одиниці з мовленнєвими засобами, які були застосовані чоловіками.

Результати дослідження вказують на певні розбіжності між загальною класифікацією жіночого мовлення та реальним *joseigo*. На нашу думку, спостереження викладені в цій роботі можуть слугувати основою для подальших досліджень теми жіночого мовлення.

ВИСНОВКИ

Сучасне жіноче мовлення в японській мові є явищем неоднозначним та різноманітним у своїх проявах. Загальні особливості класичного *joseigo* були сформовані під впливом багатьох екстралінгвістичних чинників. Зокрема, певні стереотипи стосовно жіночого мовлення закріпилися у мовному просторі японців внаслідок специфічного соціального становища жінок, яке, зокрема, було продиктоване ідеологією конфуціанства. На формування жіночого мовного дискурсу також вплинули “мова придворних дам” (*nyoobo-kotoba*) та мовлення “*teyo dawa*”. Важливим висновком, який можна зробити щодо історичних передумов виникнення та розвитку жіночого мовлення, є те, що залежно від епохи та соціокультурного контексту суспільна оцінка *joseigo* змінювалася, і водночас зазнавав метаморфоз і склад жіночого мовлення.

Нами були розглянуті основні прояви жіночого мовлення на лексичному, морфологічному, синтаксичному та просодичному рівнях мови. Підсумовуючи описану нами класифікацію, можна зазначити, що гендерне мовлення в японській мові визначається використанням займенників, лексичними видозмінами, наявністю чи відсутністю вульгаризмів, особливостями побудови стверджувальних, питальних та спонукальних речень, вибором модально-експресивних часток, інтонацією та навіть тембром голосу.

Теоретична частина цієї роботи була завершена аналізом соціальних контекстів, у яких мовці застосовують нетипові мовленнєві засоби вираження. Зокрема, ми розглянули особливості мовлення учасників молодіжних субкультур “FRUiTS” та “Visual key”, специфіка яких тісно пов’язана з гендерними стереотипами. Ми дослідили функціонування жіночого мовлення в площині професійної діяльності і охарактеризували основні проблеми, з якими стикаються як високопосадовиці, так і шкільні вчительки. Також ми з’ясували, що у мовленні сучасних школярок та студенток університету наявні вирази та лексичні одиниці, притаманні чоловічому дискурсу.

У практичній частині дослідження ми окреслили проблематику зображення жіночого мовлення в ЗМІ. Очевидно, що в науковому просторі існує безліч праць на тему класифікації засобів вираження жіночого мовлення, проте у цій роботі ми розглянули конкретні випадки мовленнєвої поведінки сучасних молодих жінок і виявили, що систематизовані дані, здобуті в ході попередніх досліджень, певною мірою не відображають реальні патерни *joseigo*. На основі результатів здійсненого нами аналізу, можна зробити низку узагальнень щодо використання сучасними жінками жіночого мовлення.

1. Спершу нами були розглянуті займенники першої особи однини, які вживалися героями протягом дванадцяти серій. За частотними показниками, здобутими в ході дослідження, можна зробити декілька висновків. По-перше, найбільш уживаним займенником у жіночому мовленні є гендерно-нейтральний займенник “*watashi*”, натомість “більш жіночні” варіанти (“*atashi*”, “*atai*”) не фігурують у шоу. По-друге, чоловічі займенники “*boku*” та “*ore*” не застосовуються жінками в контексті саморепрезентації, що відповідає даним попередніх досліджень.

2. До того ж, був здійснений аналіз спеціальної гендерно-зabarвленої лексики в мовленні учасниць програми. Нами було охарактеризоване використання лексичних одиниць “*dekai*”, “*yabai*”, “*oishii*”, “*umai*”, “*kakkoii*”. Можна підсумувати, що сучасне жіноче мовлення не є позбавленим застосування чоловічих вульгаризмів, а деякі лексичні одиниці подібного характеру навіть є більш частовживанішими в *joseigo*, аніж у чоловічому мовленні (наприклад, “*yabai*”). Відповідно до загальної класифікації, у жіночому мовленні наявне м’яке “*oishii*” на позначення слова “смачний”. Чоловічий еквівалент “*umai*” не вживається сучасними молодими жінками.

3. Цінним аспектом цієї роботи є результати спостережень за вживанням модально-експресивних часток у гендерному мовленні. Зокрема, кількісні показники вказують на чітку закономірність стосовно застосування часток у жіночому мовленні. У порівнянні з чоловічим дискурсом, у *joseigo* превалюють комбінації модально-експресивних часток (“*no ne*”, “*yo ne*”, “*ka na*”, “*no ka na*”, “*no yo*”, “*yo na*”), незважаючи на те, що певні частки та комбінації відносять до чоловічого мовлення.

До того ж, було з'ясовано, що жіноча частка “kashira” є маловживаною в сучасному жіночому мовленні, подібно до частки “wa”, яка в програмі майже удвічі більше була використана чоловіками. Натомість частки “no” та “ne” застосовуються жінками значно частіше, аніж чоловіками, а частотність вживання чоловічої частки “na” жінками практично дорівнює такій, що характерна для чоловічого дискурсу.

Зазначені вище висновки свідчать про необхідність подальших досліджень функціонування жіночого мовлення в японській мові. Зокрема, потенційним предметом дослідження може бути специфіка використання сучасними молодими жінками часток “wa” і “kashira” і причини відмови від подібних засобів, оскільки всупереч даним досліджень попередніх років, ці частки є маловживаними.

Ця робота містить пояснення щодо особливостей вживання різних лексем та модально-експресивних часток, що може підвищити ефективність комунікації студентів, які прагнуть опанувати японську мову.

АНОТАЦІЯ 要約

当該の研究のテーマは「現代女性語の特徴」である。研究対象としては現代女性語の特徴であり、目的は現代の女性が使用している言語的な手段を纏めることとなる。「テラスハウス」というリアリティーショーに出演した女性が使用する言語パターンを基にし、本研究を行った。

第一章では、研究したことは儒教倫理による女性の社会的地位に与えた影響、女房言葉とてよだわ言葉の特徴、性別による言語の例外的な使用例である。

第一章の内容としては、「テラスハウス」の女性参加者が使用した特定の語彙の検討に関するものである。女性語に出る代名詞、特別な言葉、終助詞と終助詞セットを分析し、以前の研究における一般分類に比べた。

本研究の重要な結論は、事実の女性語が今まで研究されたルールから異なることであり、今後の研究のもとになる可能性が生まれる。

キーワード：女性語、性別によって異なる言語表現、終助詞、てよだわ言葉、女房言葉。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Anderson, V., Hiramoto, M., & Wong, A. (2007). Prosodic analysis of the interactional particle *ne* in Japanese gendered speech. *Japanese/Korean Linguistics*, 15, 43-54.
2. Hiramoto-Sanders, M. (2002, August). Gender Stereotype in Prosody: Japanese Interactional Particles *NE* and *YO*. In *Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society* (Vol. 28, No. 1, pp. 101-112).
3. IDE, R., & TERADA, T. (1998). The historical origins of Japanese women's speech: from the secluded worlds of "court ladies" and "play ladies". *International Journal of the Sociology of Language*, 129(1).
4. Ide, S. (1982). Japanese sociolinguistics politeness and women's language. *Lingua*, 57(2-4), 357-385.
5. Inoue, M. (2002). Gender, Language, and Modernity: Toward an Effective History of Japanese Women's Language. *American Ethnologist*, 29(2), 392-422.
6. Kitagawa, C. (1977). A source of femininity in Japanese: In defense of Robin Lakoff's 'language and woman's place'. *Research on Language & Social Interaction*, 10(3-4), 275-298.
7. Lakoff, R. (1973). Language and woman's place. *Language in society*, 2(1), 45-79.
8. McCready, E., & Davis, C. (2020). 14 Sentence-final particles in Japanese. In *Handbook of Japanese Semantics and Pragmatics* (pp. 655-684). De Gruyter Mouton.
9. Nakamura, M. (2014). Historical Discourse Approach to Japanese Women's Language. *The Handbook of Language, Gender, and Sexuality* (c. 378-395). John Wiley & Sons, Inc.
10. Okamoto, S. (2012). "Tasteless" Japanese: Less "feminine" speech among young Japanese women. In *Gender articulated* (pp. 307-336). Routledge.
11. Okamoto, S. (2013). Variability in societal norms for Japanese women's speech: Implications for linguistic politeness. *Multilingua*, 32(2).
12. Reynolds, K. A. (1985). Female speakers of Japanese. *Feminist Issues*, 5(2), 13-46.
13. Shibamoto, J. S. (1987). 1. The womanly woman: manipulation of stereotypical and nonstereotypical features of Japanese female speech JANET S. SHIBAMOTO. *Language, gender, and sex in comparative perspective*, (4), 26.
14. Siegal, M., & Okamoto, S. (2003). Toward Reconceptualizing the Teaching and Learning of Gendered Speech Styles in Japanese as a Foreign Language. *Japanese Language and Literature*, 37(1), 49.
15. Storm, H. (1992). Women in Japanese Proverbs. *Asian Folklore Studies*, 51(2), 167.
16. TAKAHARA, K. (1991). Female speech patterns in Japanese. *Ijsl*, 1991(92), 61-86.
17. Греков, В. О. (2017). Роль гендерної лінгвістики у навчанні та вдосконаленні навиків перекладу. *Молодий вчений*, (9), 241-246.

- 18.Інтонія та просодія: тотожність чи відмінність понять / О. В. Боряк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. - 2010. - Вип. 16. - С. 10-15.
- 19.Корольова, Т. М., & Сивокінь, Г. В. (2015). Просодія—важливий компонент комунікативної семантики. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені КД Ушинського. Лінгвістичні науки*, (21), 69-77.
- 20.Святненко, І. О. (2017). Конфуціанство та гендерна культура Японії. *Грані*, (20,№ 1), 32-36.
- 21.Тихоновська, Г. С. (2012). ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "ГЕНДЕР" ТА ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, (66), 231-234.
- 22.Шепельська, І. Ю. (2016). Гендерні відмінності в офіційно-діловому мовленні японської мови. *Східний світ*, (2-3), 153-157.